

NOMINA TAS-SUR ANDRÈ DAMATO GĦALL-HATRA TA' AMBAXXATUR TA' MALTA MHUX RESIDENTI GĦAL KUBA

Pubblikazzjoni tal-mistoqsijiet u t-tweġibiet *ai termini* tal-Artikolu 38(2) tal-Att dwar l-Amministrazzjoni Pubblika, Kap. 595

Mistoqsijiet sottomessi mill-Membri tal-Gvern

1. X'tahseb li huma l-isfidi li għandha Kuba? U kif qieghed tara dawn l-isfidi jiġu indirizzati f'dan il-pajjiż? X'inhuma l-binarij, b'mod ġenerali, li behsiebek taħdem fuqhom f'każ li tinħatar ambaxxatur?

Sfidi ta' Kuba

Trade Embargo

L-*embargo* ekonomiku, kummerċjali u finanzjarju mill-Istati Uniti tal-Amerka fuq Kuba jipprevjeni negozji mal-Istati Uniti, u negozjanti b'attivitajiet ta' kummerċ mal-Istati Uniti milli jagħmlu negozju ma' Kuba. Tajjeb ngħidu li għal 28 sena konsekuttiva, f'Novembru tal-2019 l-Assemblea Ġenerali tal-Ġnus Magħquda addottat riżoluzzjoni li titlob għat-tmiem tal-*embargo* ekonomiku, kummerċjali u finanzjarju impost mill-Istati Uniti kontra Kuba. Fl-Assemblea, 187 membru vvotaw favur ir-riżoluzzjoni waqt li tlieta vvotaw kontra u tnejn astjenew.

Sitwazzjoni fil-Venezwela

Kuba kienet sabet kollaborazzjoni tajba ħafna ma' Venezwela, iżda l-iżviluppi ekonomiċi u politiċi fil-Venezwela fl-aħħar snin wasslu sabiex il-kollaborazzjoni kummerċjali tonqos ħafna. Is-sanzjonijiet tal-Istati Uniti fuq iż-żejt tal-Venezwela llimitaw ukoll il-kapaċità li Kuba timporta żejt mill-Venezwela, li huwa meħtieġ anke għall-produzzjoni tal-ikel u għal diversi setturi ekonomiċi.

Sfidi Ekonomiċi

Bejn l-2016 u l-2019, it-tkabbir ekonomiku f'Kuba kien wieħed limitat, f'medja ta' madwar 1.4%. Is-sitwazzjoni tal-COVID-19 fl-2020 m'għenitx lis-sitwazzjoni ekonomika. Diversi fatturi li wasslu għall-isfidi ekonomiċi f'Kuba huma:

- tnaqqis fit-turiżmu lejn Kuba, meta s-sena 2019 tiġi mqabbla ma' dik tal-2018. Interessanti nsemmu li fl-Amministrazzjoni Obama, l-Istati Uniti tal-Amerka kienet bdiet proċess fejn ċittadini tal-Istati Uniti tal-Amerka setgħu jżuru Kuba, eżempju, fuq btajjel edukattivi, iżda dawn l-arranġamenti ġew irtirati fl-Amministrazzjoni Trump;
- *trade embargo* (spjegat hawn fuq);
- iżviluppi fil-Venezwela (spjegat hawn fuq);
- relazzjonijiet bejn Kuba u l-Brażil. Dawn hađu direzzjoni għall-ħażin mill-2018 mal-bdil fil-gvern fil-Brażil. Sa ftit snin ilu ż-żewġ pajjiżi kienu jikkoperaw fuq diversi binarij. Kuba infatti kellha kuntratti biex jipprovdu servizzi mediċi lill-Brażil, ta' madwar 10,000 ħaddiem u professjonist mediku.

Dual Currency Model

Kuba thaddan żewġ muniti (*currencies*) monetarji, il-Cuban Peso (CUP) u l-oħra l-Convertible Cuban Peso (CUC). Kuba tivvaluta l-CUC 1:1 mad-Dollaru Amerikan, waqt li l-valur tal-CUC huwa ta' 24 CUP. Il-CUC tintuża fl-industrija tat-turiżmu, għall-kummerç internazzjonali u għal xi prodotti impurtati, waqt li l-CUP hija l-munita tal-lokal u tintuża għall-ħajja ta' kuljum. L-isfida hija li din is-sitwazzjoni ħolqot ċertu inugwaljanzi, fejn eżempju, tabib jew avukat jithallas bil-CUP, u xufier tat-taxi jithallas bil-CUC. Dawn jissarrfu f' diskrepanzi fid-dħul tal-individwi skont is-settur tax-xogħol. Kuba qiegħda tesplora l-unifikazzjoni ta' dawn iż-żewġ muniti.

Infrastruttura u Telekomunikazzjoni

Waqt li Kuba tinvesti f'infrastruttura pubblika bħal toroq, ajruporti, sistemi tal-ilma u sistemi tal-elettriku u dik tat-telekomunikazzjoni (inkluż Internet), sfida kontinwa hija sabiex dawn jilqgħu l-bżonnijiet tal-Kubani u tat-turisti li jżuru Kuba, b'mod effiċjenti u modern. Partikolarment, l-isfida ewlenija hija li partijiet minn din l-infrastruttura għandha bżonn modernizzazzjoni konsiderevoli.

Binjiet Residenzjali

Sfida oħra hija l-bżonn ta' modernizzar u manteniment ta' ħafna mill-*housing* f'Kuba. Fl-2019, Kuba kellha madwar 3.8 miljuni ta' binjiet residenzjali. Rapporti juru li madwar 40% ta' dawn il-binjiet, kellhom kundizzjoni strutturali bħala medja jew fqira. Fl-2019 kien stmat li Kuba kellha defiċit ta' madwar 929,000 unit residenzjali.

Aċċess għall-finanzjarjament / kapital għal negozji

Il-gvern Kuban ħa diversi miżuri sabiex jippromovi l-intrapriża privata, effettivament ħafna Kubani qegħdin jifthu intrapriži bħala *self-employed* jew jingħaqdu f'koperattivi. Sfida li jsibu hija aċċess għall-finanzjarjament sabiex wieħed jibda jew ikabbar in-negozju tiegħu. Ħafna Kubani sabu għajjnuna minn qrabathom anke minn dawk li qegħdin jgħixu barra minn Kuba. Il-gvern Kuban ħa miżuri sabiex banek jagħtu self lil dawn il-ħaddiema *self-employed* u koperattivi, iżda rapporti juru li l-finanzjarjament xorta baqa' sfida, u hemm bżonn iktar miżuri sabiex negozji Kubani jkunu jistgħu jinvestu f' iktar kapital u jkabbru n-negozji tagħhom.

COVID-19

Sal-bidu ta' Awwissu 2020, il-Ministeru tas-Saħħa Kuban irreġistra 2,633 każ ikkonfermat tal-COVID-19, fejn 2,367 pazjent irkupraw u 87 mewt ġew irreġistrati li sofrew minn kumplikazzjonijiet ta' COVID-19. Kuba ħadet diversi azzjonijiet sabiex tikkontrolla l-imxija tal-COVID-19. Wara li ngħalqu l-fruntieri, l-iskejjel u t-trasport pubbliku f'Marzu, Kuba hegġet lir-residenti biex jibqgħu d-dar, għamli l-ilbies ta' maskri obligatorju, u daħhlet sistemi ta' *contact tracing* biex itaffu t-tixrid tal-virus. Kuba fetħet lura għat-turiżmu iżda dan huwa kkoncentrat biss għal ċerti żoni partikulari. Il-COVID-19 kellha impatt negattiv kbir fuq l-industrija tat-turiżmu f'Kuba kif ukoll fuq l-ekonomija ġenerali, fejn ikkontribwixxa sabiex diversi prodotti jiġu skarsi. Il-COVID 19 huwa perjodu fejn Kuba uriet is-solidarjetà tagħha ma' pajjiżi madwar id-dinja, fejn Kuba baġtet madwar 1,500 professjonist mediku madwar id-dinja biex jgħinu fil-ġlieda kontra l-pandemija COVID-19, fosthom fl-Italja.

Relazzjonijiet bejn Malta u Kuba

Nemmen li għalkemm il-pajjiżi ta' Malta u Kuba huma ġeografikament imbegħdin, hemm lok kbir għat-tishiġ tar-relazzjonijiet u koperazzjoni f'diversi setturi fosthom soċjali, kulturali, saħħa, kummerċ, tibdil fil-klima, affarijiet marittimi, skambji ta' għarfien u riċerka. Waqt li Malta għandha pożizzjoni strateġika fil-Mediterran, Kuba għandha pożizzjoni strateġika fil-Karibew u l-Amerka Ċentrali. Niftakru li ż-żewġ pajjiżi huma Island States u għalhekk hemm diversi suġġetti u sfidi li ż-żewġ pajjiżi jistgħu jirrelataw flimkien u li jistgħu jiżviluppaw sinerġiji flimkien. Dawn jistgħu jvarjaw mit-tibdil tal-klima sa dixxiplini sportivi bħal *scuba diving*, li huwa popolari kemm f'Malta kif ukoll f'Kuba.

Il-pandemija tal-COVID-19 urietna l-importanza tas-solidarjetà bejnietna u bejn pajjiżi differenti. Fakkritna wkoll fuq l-importanza li nħarsu iktar lejn is-saħħa bħala dritt tal-bniedem. Nemmen li għalhekk għandna nħarsu dejjem iktar kif it-tishiġ tal-koperazzjoni internazzjonali tista' tgħin biex nilqgħu għall-isfidi komuni tagħna u ntejbu s-saħħa tal-popli tagħna. Kuba hija attiva f'diversi fora internazzjonali, infatti hija waħda mill-fundaturi ta' ALBA (Alianza Bolivariana para los Pueblos de Nuestra América), nemmen li tishiġ tar-relazzjonijiet ma' Kuba jistgħu jgħinu lil pajjiżna jzid ir-rabiet tiegħu ma' pajjiżi oħra fil-Karibew u l-Amerka Ċentrali.

F'każ li ninħatar ambaxxatur, nixtieq naħdem fuq dawn il-binarji:

- tishiġ tar-relazzjonijiet diplomatiċi bejn iż-żewġ pajjiżi;
- tishiġ tar-relazzjonijiet soċjali u politiċi bejn iż-żewġ pajjiżi;
- tishiġ tar-relazzjonijiet kulturali u artistiċi bejn iż-żewġ pajjiżi;
- tishiġ u faċilitazzjoni ta' kummerċ u relazzjonijiet ekonomiċi bejn iż-żewġ pajjiżi;
- kollaborazzjoni fuq riċerka u innovazzjoni bejn iż-żewġ pajjiżi.

2. Bħala Ambaxxatur mhux Residenti, kif tara li x-xogħol tiegħek jista' jwassal sabiex jiżdiedu u jitjiebu r-rabiet politiċi u soċjali bejn Kuba u Malta, rispettivament? Liema taħseb li huma l-isfidi prinċipali li għandna negħlbu sabiex insaħħu r-relazzjoni bejn iż-żewġ pajjiżi?

Nemmen li jekk Malta taħtar Ambaxxatur mhux Residenti għal Kuba, dan ikun sinjal ċar min-naħa ta' Malta li Malta tixtieq issaħħaħ ir-relazzjonijiet soċjali u r-rabiet politiċi bejn iż-żewġ pajjiżi. Min-naħa tiegħi, jekk kemm-il darba ninħatar Ambaxxatur, nara kif Malta tibda ssaħħaħ ir-relazzjonijiet politiċi u soċjali tagħha ma' Kuba, inkluż permezz tat-tishiġ tar-relazzjonijiet ma' setturi diversi f'Kuba kif ukoll mal-Ambaxxata Kubana fl-Italja. Personalment ilni membru fil-kumitat tal-Għaqda Malta-Kuba minn l-2008. Din l-għaqda (NGO) taħdem sabiex jissaħħu r-rabiet soċjali bejn iż-żewġ pajjiżi u l-popli tagħhom. Matul dawn is-snin, apparti li tgħallimt haħna dwar Kuba, kelli l-opportunità li niltaqa' ma' diversi diplomatiċi ta' Kuba, kif ukoll rappreżentanti tal-ICAP, l-Istituto Cubano de Amistad con los Pueblos (Cuban Institute of Friendship with the Peoples). Ir-Repubblika ta' Kuba hija rappreżentata f'Malta mill-Eċċellenza Tiegħu l-Ambaxxatur José Carlos Rodríguez Ruíz, li huwa bbażat fl-Italja. Jiena kelli l-opportunità li niltaqa' miegħu, f'isem l-Għaqda Malta-Kuba, meta hu ġie Malta għall-inawgurazzjoni tal-Eċċellenza Tiegħu l-President ta' Malta George Vella.

Kuba għandha sitwazzjoni soċjopolitika partikulari, u għalhekk huwa importanti li wieħed jifhem u japprezza din is-sitwazzjoni. Nemmen li għalhekk huwa importanti li r-relazzjonijiet ma jiffukawx fuq settur wieħed biss, ngħidu aħna, fuq relazzjonijiet kummerċjali biss, iżda li ż-żewġ pajjiżi jaħdmu bejniethom fuq setturi diversi. Nemmen ukoll, li peress li jien kont

f'kuntatt ma' Kuba fuq diversi proġetti u inizjattivi għal iktar minn għaxar snin, fejn dawn il-proġetti għalkemm żgħar wasslu sabiex tissaħħaħ ir-relazzjoni soċjali u kulturali bejn iż-żewġ pajjiżi, din l-esperjenza se tgħinni fil-ħidma tiegħi jekk ninħatar bħala Ambaxxatur.

Kuba għandha relazzjonijiet b'saħħithom ma' diversi pajjiżi Ewropej, u Kuba, kemm-il darba toħrog b'ideat u inizjattivi għal kollaborazzjoni fuq proġetti bejn pajjiżi Ewropej u Kuba. S'intendi, l-Ambaxxatur ta' Malta għal Kuba jkun punt ta' referenza sabiex Kuba tkun tista' tressaq dawn l-ideat u ħsibijiet partikulari fuq kooperazzjoni bejn iż-żewġ pajjiżi, u viċi-versa.

Hemm diversi possibbiltajiet fejn jistgħu jiżdiedu r-rabtiet kulturali u soċjali. Fl-2019 sar proġett żgħir fejn is-Sur Eduardo Martín u s-Sur Ahmed Dickinson Cárdenas minn Kuba ngħaqdu fuq il-palk mal-flawtista Maltija Sra Fiorella Camilleri. Flimkien żviluppaw xogħlijiet muzikali li jinkludu elementi Maltin u Kubani. Il-grupp niehda wkoll album muzikali "The Bridge".

Eżempji ta' niċċ soċjali u kulturali li nistgħu naħdmu fuqhom huma:

- riċerka, inkluż dik akkademika;
- arti u kultura;
- sport.

Fuq perspettiva Ewropea, mill-1988, ir-relazzjonijiet bejn Kuba u l-UE huma bbażati fuq djalogu politiku li jippromwovi l-koperazzjoni, ir-rispett għad-drittijiet tal-bniedem, il-modernizzazzjoni tal-ekonomija Kubana, u l-iżvilupp ta' reazzjonijiet kongunti għall-isfidi globali.

Kuba u l-UE għandhom l-għan li jsaħħu l-Ġnus Magħquda fil-qalba tas-sistema multilaterali u li jappoġġjaw is-sħubija strateġika bejn l-UE u l-Amerka Latina u l-Karibew. Kuba u l-UE jiltaqgħu regolarment għal djalogi politiċi strutturati, inklużi d-drittijiet tal-bniedem, in-nonproliferazzjoni ta' armi ta' qerda tal-massa, kontroll tal-armi konvenzjonali, miżuri restrittivi unilaterali u żvilupp sostenibbli.

L-isfidi prinċipali sabiex insaħħu r-relazzjoni bejn iż-żewġ pajjiżi:

- distanza ġeografika bejn iż-żewġ pajjiżi;
- l-limitazzjonijiet kummerċjali ta' Malta u Kuba, eżempju daww marbutin ma' *scalability* ta' intrapriżi Maltin;
- sitwazzjoni u l-effetti tal-COVID-19.

3. X'taħseb li huma n-niċċ ekonomiċi u kummerċjali li nistgħu nsibu sinerġiji fuqhom bejn Malta u Kuba? Kif tara li għandna nsahħu r-relazzjonijiet kummerċjali bejn iż-żewġ pajjiżi rispettivi?

Niċċ ekonomiċi u kummerċjali li nistgħu nsibu bejn Malta u Kuba

Kostruzzjoni

Kuba għandha strateġija sabiex tiżviluppa aktar proġetti residenzjali u proġetti infrastrutturali, inkluż kollaborazzjoni ma' entitajiet barranin. Marbuta ma' din l-istess niċċa, Kuba qed tħares sabiex timmodernizza s-sistema tal-logistika, marbuta ma' dan is-settur, eżempju fit-trasport

tal-materjal. Għaldaqstant, dan is-suq jista' jkun ta' interess għal kuntratturi lokali. Niċeċ marbutin ma' dan is-settur huma :

- żvilupp tal-portijiet;
- tkabbir u mmodernizzar ta' ajruporti;
- kostruzzjoni tat-toroq;
- kostruzzjoni ta' proġetti residenzjali;
- kostruzzjoni ta' *leisure resorts*, inkluż lukandi.

Kura tas-Sahha, Xjenza Medika u Bijoteknoloġija

Kemm Malta kif ukoll Kuba huma avvanzati fis-setturi tax-xjenza medika u kura tas-saħħa. Rapporti juru li fl-aħħar kważi 60 sena, aktar minn 400,000 ħaddiem tas-saħħa Kubana, taw servizz mediku f'madwar 164 pajjiż, fejn għenu biex jiġu indirizzati krizijiet temporanji, diżastri naturali u, bħalissa, il-pandemija COVID-19. Minn Marzu 2020, il-gvern Kuban bagħat diversi kontingenti ta' persunal mediċi biex jappoġġja sistemi tas-saħħa lokali f'aktar minn 20 pajjiż, inklużi diversi fl-Amerka Latina u anke fl-Italja. L-industrija medika bħalissa hija responsabbli għal waħda mill-akbar setturi ta' importazzjonijiet f'Kuba. Dan għaliex peress li s-servizzi tas-saħħa għall-pajjiżi tal-ALBA jammontaw għal 60% tal-esportazzjonijiet kollha minn Kuba. S'intendi, iż-żamma ta' dan is-settur hija prijorità għall-gvern Kuban u għalhekk jiġu impurtati prodotti mediċi u dawk ta' laboratorji b'mod kontinwu.

Effettivament, opportunitajiet ta' niċeċ marbutin ma' dan is-settur:

- esportazzjoni ta' prodotti ta' teknoloġija għolja lejn Kuba;
- provvisti għall-provvisti ta' laboratorji lejn Kuba;
- sħubijiet għall-produzzjoni u l-kummerċjalizzazzjoni;
- il-bijoteknoloġija.

Ospitalità u Turizmu f'Kuba

Għalkemm is-settur turistiku u tal-ospitalità ntaqtu b'mod negattiv permezz tal-COVID-19, u f'Kuba kien ra tnaqqis fl-2019 meta kkomparat mal-2018, hemm possibbiltajiet kbar ta' investimenti minn azjendi u azzjonisti Maltin fi proġetti u inizjattivi turistiċi f'Kuba. Hemm diversi investimenti ta' dawn it-tip ta' proġetti ġejjin minn pajjiżi Ewropej, eżempju Spanja, Franza u r-Renju Unit. Dawn it-tip ta' proġetti jvarjaw minn *boutique hotels* sa *leisure resorts* li jinkludu lukandi, *golf courses* u *units* residenzjali. Niċeċ interessanti marbutin ma' dan is-settur, huma s-servizzi tal-immaniġġar ta' lukandi u supplimenti għal-lukandi f'Kuba.

Koperattivi

Settur li tajjeb li nsemmu huwa dak tal-koperattivi, li kemm Malta u kemm Kuba għandhom għal qalbhom. Il-kollaborazzjoni tista' ssir kemm bejn koperattivi ta' setturi partikulari, ngħidu aħna bejn il-koperattivi marbutin mal-produzzjoni tal-ikel/agrikultura, kif ukoll fuq bażi generali.

Kummerċ u tishih tar-relazzjonijiet kummerċjali bejn iż-żewġ pajjiżi

Il-possibbiltajiet ta' kummerċ bejn iż-żewġ pajjiżi huma diversi. Nemmen li dan il-qasam għandu jiġi kkunsidrat b'mod professjonali, fejn min-naħa ta' Malta jiġu involuti l-entitajiet

tal-gvern bħal Malta Enterprise u Trade Malta u jiġu involuti wkoll l-entitajiet rispettivi minn naħa ta' Kuba. Kuba diġà għandha relazzjonijiet kummerċjali b'saħħithom mal-pajjiżi tal-Unjoni Ewropea, fosthom ma' pajjiżi bħal Spanja, l-Italja, Franza, il-Ġermanja u l-Olanda. Fuq kollaborazzjoni kummerċjali ma' Kuba, irridu niftakru wkoll li l-gvern Kuban għandu rwol importanti fl-ekonomija Kubana, u għalhekk li Malta jkollha kollaborazzjoni formali, tgħin sabiex azjendi Maltin ikunu jistgħu jagħmlu kummerċ ma' Kuba b'mod iktar organizzat.

Fuq kummerċ, tajjeb li jsir studju tekniku sabiex wieħed iħares lejn is-setturi ta' importazzjoni u esportazzjoni ta' Kuba u Malta li qed jagħmlu mal-bqija tad-dinja, u jiġu identifikati stili u niċċe ta' kummerċ li jistgħu japplikaw bejn iż-żewġ pajjiżi. Sabiex nagħti eżempju konkret, Kuba timporta prodotti tal-plastik manifatturati waqt li Malta tesporta wkoll dawn it-tip ta' prodotti. Niċċa oħra ta' interess hija l-prodotti tal-karta. S'intendi hemm possibbiltà ta' kummerċ emergenti/ġdid.

Idea oħra ta' kollaborazzjoni tista' tkun fejn azjendi Maltin u oħrajn Kubani jidhlu f'*partnership* u/jew jikkollaboraw flimkien sabiex jiġu aċċessati swieq godda. Malta tista' tkun pjattaforma strateġika għal negozji Kubani għall-kummerċ fl-UE u l-Afrika ta' fuq u Kuba tista' tkun pjattaforma għal azjendi Maltin li jixtiequ jimirfu fil-Karibew u fl-Amerka Ċentrali. Dan jorbot ukoll mal-kunċett ta' *internationalisation*.

Niċċe oħrajn ta' interess:

- telekomunikazzjoni u informatika;
- enerġiji rinovabbli;
- *agri-food* (ikel u agrikultura);
- prodotti tat-tabakk;
- partecipazzjoni f'fieri kummerċjali f'Kuba min-naħa ta' Malta (eżempju FIHAV - Feria Internacional de la Habana), u viċi versa.

4. Xi preparazzjoni u formazzjoni għandek fi hdan il-Korp Diplomatiku?

Jiena qatt ma kont membru fil-Korp Diplomatiku, iżda nista' ngħid li kont involut f'żewġ okkażjonijiet prinċipali ta' natura diplomatika.

Fl-2013, kont Koordinatur fis-Segretarjat tat-Kompettività u Tkabbir Ekonomiku, fejn f'April kien ġie organizzat l-ewwel Malta-Saudi Arabia Joint Commission. Din il-kommissjoni kienet ġiet organizzata f'Malta u s-Segertarju Parlamentari l-Onor. Edward Zammit Lewis kien il-kap tal-grupp Malti. Dak iż-żmien iż-żewġ pajjiżi kienu ftiehem fuq numru ta' minuti li jixprunaw il-koperazzjoni bejn iż-żewġ naħat. Min-naħa tiegħi kont f'kuntatt ma' diversi *stakeholders* tal-Gvern rigward l-iżvilupp ta' din il-kollaborazzjoni bejn iż-żewġ pajjiżi.

<https://www.gov.mt/en/Government/DOI/Press%20Releases/Pages/2013/April/12/pr0642.aspx>

Fl-2015 kont innominat min-naħa tal-Aġenzija MITA sabiex nassisti liċ-CHOGM Task Force 2015, f'manigment tal-aspetti tal-IT.

Jiena kont ġejt inkarigat li nieħu ħsieb l-aspetti tal-Infommazzjoni Teknologika ġewwa r-Radisson Golden Sands Resort. Din il-lukanda kienet il-post fejn il-Heads of State kienu qegħdin joqogħdu u kellhom ukoll xi uffiċini temporanji fiha. F'din il-lukanda kien hemm ukoll is-Segretarjat tal-Commonwealth u l-istaff diplomatiku tal-pajjiżi rispettivi.

Min-naħa tiegħi kelli nikkoordina mas-Segretarjat tal-Commonwealth u ċ-CHOGM Task Force u t-tim il-bżonnijiet kollha marbutin mal-ICT, inkluż servizzi ta' pprintjar.

S'intendi, dan is-servizz kellu jingħata skont protokoll u kuntest diplomatiku.

5. Qatt ġejt assenjat f'ambaxxata jew irċevejt xi forma ta' tahrig fi hdan il-Korp Diplomatiku?

Le, jiena qatt ma kont assenjat f'ambaxxata iżda kelli żewġ esperjenzi marbutin mad-diplomazija, spjegati fid-dettall fil-mistoqsija Nru 4 - *Mistoqsijiet sottomessi mill-Membri tal-Gvern*.

Mistoqsijiet sottomessi mill-Membri tal-Oppożizzjoni

1. Tista' tiddikjara x'passi tahseb li għandhom jittieħdu sabiex jissudaw iktar ir-relazzjonijiet diplomatici ta' pajjiżna ma' Kuba?

Nemmen li ż-żewġ pajjiżi jixtiequ li jissudaw ir-relazzjonijiet diplomatici bejniethom, u għalhekk għandha ssir ħidma bejn Malta u Kuba fejn jiġu identifikati setturi ta' kollaborazzjonijiet bejn iż-żewġ pajjiżi. Fl-opinjoni tiegħi, iż-żewġ pajjiżi għandhom jaħdmu sabiex tiżdied il-komunikazzjoni, kollaborazzjoni u sinerġija f'oqsma differenti. Pass sabiex tiżdied din it-tip ta' kollaborazzjoni hija billi nibdew norganizzaw inizzjattivi/proġetti flimkien, anke jekk nibdew fuq skala żgħira, li whud minnhom jistgħu jsiru anke b' mod virtwali permezz tat-teknologija tal-informatika.

Eżempju ta' inizzjattiva pożittiva li saret fil-passat sabiex jissaħħu r-relazzjonijiet bejn iż-żewġ pajjiżi kienet fl-2012 meta l-Malta Enterprise kienet organizzat Seminar għall-intraprendituri lokali interessati li jagħmlu negozju ma' Kuba. Permezz ta' dan is-seminar kienet ipprovduta infommazzjoni dwar l-ambjent tan-negozju u l-opportunitajiet li l-pajjiż tal-Karibew joffri lil dawk l-azjendi Maltin li jixtiequ jespandu n-negozju tagħhom fir-reġjun. Din l-attività kienet appoġġata mill-Ambaxxata Kubana fl-Italja fejn kienu ltaqgħu u tkellmu man-negozjanti Maltin.

2. Tista' tindika jekk għandniex ċittadini tagħna jgħixu hemm u x'interessi kummerċjali jew soċjali jista' jkollna?

Iva, infurmat li hemm erba' Maltin jgħixu ġewwa Kuba, dawn huma qassis u tliet membri ta' ordni reliġjużi lokali li qed iservu bħala missjunarji.

L-interessi kummerċjali u soċjali bejn Malta u Kuba li nistgħu niżviluppaw huma diversi. Ippermettuli nirreferi għar-risposti tal-mistoqsijiet Nri 1 u 2 - Mistoqsijiet magħmula mill-Membri tal-Gvern.

3. Tista' tindika fl-opinjoni tieghek liema huma ghalhekk l-isfidi prinċipali f'din il-linja senjatament fid-dawl tal-esperjenza tieghek ta' bniedem li mort diversi drabi f'dik il-gzira wara t-tibdil politiku li sar u qiegħed isir fiha?

Jiena żort Kuba fl-2007 meta ħadt sehem f'attività solidali ta' Josè Martí, f'Caimito, Havana. Din l-attività tiġi organizzata darba f'sena mill-ICAP li huwa l-Instituto Cubano de Amistad con los Pueblos (Cuban Institute of Friendship with the Peoples). Din l-attività annwali tkun miftuħa għal żgħażaġħ minn madwar l-Ewropa sabiex isiru jafu lil Kuba iktar mill-qrib.

Flimkien mal-partecipanti l-oħra, kelli l-opportunità li nqatta' tliet ġimgħat fiċ-ċentru Internazzjonali Julio Antonio Mella li jinsab fil-belt ta' Caimito fil-provinċja Artemisa, Havana. Din l-esperjenza kienet taħlita ta' xogħol volontarju, edukazzjoni u rikreazzjoni u żvilupp kulturali.

Waqt din l-esperjenza f'Kuba, esperjenzajt b'mod dirett:

- is-sistema agrikola Kubana;
- is-sistema edukattiva primarja u sekondarja, skejjel tal-arti, universitajiet u *gymnasiums*;
- kif jaħdmu organizzazzjonijiet soċjali, *trade unions* u oħrajn politiċi;
- żajjar fi sptarijiet u kliniċi Kubani;
- żajjar ġewwa fabbriki tal-produzzjoni.

Ippermettuli nirreferi għar-risposti marbutin ma' Sfidi spjegati fid-dettall fil-mistoqsija Nru 1 - *Mistoqsijiet sottomessi mill-Membri tal-Gvern*.

4. Tista' ghalhekk tinforma jekk għandek xi rabtiet jew investimenti kummerċjali personali hemm?

Nikkonferma li m'għandi l-ebda investiment jew rabta kummerċjali personali ġewwa Kuba.

5. Tista' tindika jekk kontx involut f'xi hidma diplomatika preċedenti fi hdan il-Ministeru tal-Affarijiet Barranin?

Le, ma kontx involut f'hidma diplomatika fi hdan il-Ministeru tal-Affarijiet Barranin, iżda kelli żewġ esperjenzi marbutin mad-diplomazija, spjegati fid-dettall fil-mistoqsija Nru 4 - *Mistoqsijiet sottomessi mill-Membri tal-Gvern*.

6. Tista' tindika wkoll jekk ġejtx involut fil-preparazzjonijiet ta' pajjiżna għall-Presidenza ta' Malta fl-Unjoni Ewropea?

Ma kontx involut fil-preparazzjonijiet b'mod dirett għall-Presidenza ta' pajjiżna fl-Unjoni Ewropea, iżda peress li jiena ħaddiem ta' entità pubblika, kont involut b'mod indirett sabiex nassistu lill-gvern ċentrali u entitajiet tal-gvern waqt u fil-preparamenti għall-Presidenza ta' pajjiżna fl-Unjoni Ewropea, dan fejn jirrigwarda t-teknologija tal-informatika. Waqt il-Malta Summit li kienet ġiet organizzata fi Frar 2017, bħala parti mill-Presidenza ta' Malta fl-Unjoni Ewropea, jiena kont parti mit-tim tekniku tat-teknoloġija tal-informatika, ibbażat f'Sant Irmu.

7. Tista' tiddikjara jekk hemmx xi forma ta' konflitt ta' interess f'din il-hatra?

Niddikjara li m'għandi l-ebda kunflitt ta' interess f'din il-hatra.

8. Tista' tiddikjara jekk għandekx passaport ta' pajjiż ieħor?

Niddikjara li m'għandix passaport ta' xi pajjiż ieħor. Niddikjara wkoll li għandi passaport wieħed biss, dak Malti.